

🌱 देवराई संस्था - कार्य अहवाल (२००३—आजपर्यंत)

♥ आद्य संस्कृतीतील 'देवराई' संकल्पना

प्राचीन भारतीय संस्कृतीतील देवराई ही जागा — वनसंपदा, जलसंपदा व पशुसंपदेची रक्षा करण्यासाठी देवस्थान मानली गेली. यामुळे मानव व निसर्गाची आत्मीय नाळ दृढ झाली.

देवराईसंस्थेची स्थापना २००३ मध्ये, जीवदया, पर्यावरण, आणि ग्रामोदय ही उद्दिष्टे डोळ्यांसमोर ठेऊन करण्यात आली.

१) जीवदया 🐾

- जंगली व पाळीव प्राणी व त्यांच्या हत्याविरुद्ध जनजागृती
- विशेषतः गाय – स्वसंस्कृतीतील “मातृवत” – हिचे संरक्षण
- हजारो गाय-वासरे कतलखान्यातून मुक्त करून, संगोपनासाठी न्यून शुल्कावर पाठवले

२) पर्यावरण संवर्धन 🌍

a) शहरी-विकासामुळे निर्माण झालेला पर्यावरणावरील ताण कमी करणे

- शाळा, दवाखाने, मंदिर आणि रस्त्यांच्या कडेला देशी वृक्षांची लागवड व संरक्षक पिंजरे

b) हरित वैकुंठ योजना

- गावातील स्मशानभूमीमध्ये वृक्षारोपण
- यशस्वी ठिकाणी – कान्हे, जांभुळ, माळवाडी, तळेगाव इ.

c) वाढदिवशी वृक्षारोपण (२००८-०९)

- प्रतिष्ठीत व्यक्तींच्या वाढदिवशी त्यांनी सुचवलेल्या जागेवर वृक्ष रोपण आणि संगोपन
- एक वर्षात ९०० वृक्ष, ८५० यशस्वी

d) हरित पालखी महामार्ग प्रकल्प

- देहु ते पंढरपूर (२४० किमी) मार्गावर पंढरपूर, पिराची, वरवंड, रोटी, गवळा इथे हजारो देशी झाडे लावली
- सहकार्यांमध्ये सॅबीओ ईगल रियल्टर्स प्रा.ली. (बॅलाडोर), समस्त महाजन समाज मुंबई, सिध्दीविनायक ग्रुप पुणे, श्री व्यंकटेश बालाजी ग्रुप निगडी, श्रीकांतशेट पिती पुणे, रसिकलाल माणिकचंद धारीवाल फाऊंडेशन पुणे, श्रीमंत दगडूशेट हलवाई गणपती ट्रस्ट पुणे, मुकुल माधव फाऊंडेशन (फिनोलेक्स पार्स) पुणे अशा दानशुर व्यक्ति व संस्थांनी अर्थसहाय्य केले आहे..

e) वनश्री लाभ प्रकल्प

- वनवाशीयांसाठी रोजगार + वनौषधी व उत्पन्नदायी वृक्ष
- मावळ तालुक्यात – थोराण, शिरदे, उडेवाडी येथे शेकडो वृक्ष

३) ग्रामोदय – पाणी हे विकासाचे केंद्रबिंदू 💧

- आदिवासी भागातील वनवस्तींच्या जलसंकटावर जुने तलाव जिर्णोद्धार (२००३ पासून)
- तळेगाव, इंदोरी, शेलवाडी इथे मलकाढणी, पाताळीकरण
  - आमदार दिगंबरशेठ भेगडे यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.
- २००५: 'जाणता राजा' नाट्याद्वारे निधी उभारणी → ८ जलसाठा आणि ६ विहिरी
  - या निधीसह, रसिकलाल माणिकचंद धाडिवाल ट्रस्ट, पुणे तसेच कॅ.पी.एम. जोग तळेगाव यांचे विशेष अर्थ सहाय्य
- मावळी शेततलाव (२००८-०९) – १० ठिकाणी व्यावसायिक शेततलाव
  - या प्रकल्पांत, श्री. संतोष वसंतराव भेगडे (सहयात्री अर्थ मुव्हर्स) यांचे विशेष योगदान
- आदिवासी वस्तीतील विहिरी – रोजगार + जलसंकल्पना
  - या प्रकल्पांत, महिंद्रा अँड महिंद्रा ट्रक डिव्हीजन चिंचवड, मुंबई महानगर प्रांत संघ चालक व भगेरीया इंडस्ट्रीज चे मालक श्री. सुरेशजी भगेरीया व त्यांचे सहकारी श्री. ओमप्रकाश बुबना, अँड. पंकज टोपरानी, डॉ. शाम आगरवाल व श्री. गणेशआप्पा ढोरे यांचे विशेष अर्थसहाय्य लाभले.
  - श्री. सुरेशजी भगेरीया व श्री. ओमप्रकाश बुबना यांनी फणसराई व वन्नाटी तलावाला भेट दिली असता पाण्याबरोबरच आदिवासींच्या प्राथमिक शिक्षणाची सोय करावी असा सल्ला दिला व त्यासाठी लागणारा निधी देण्याची तयारी दाखवली. त्यातूनच वन्नाटी (उडेवाडी) येथे प्राथमिक शाळेच्या दोन खोल्या बांधल्या.
- दुष्काळात (२०१०-१३) एकूण २० नवीन तळे खोदले; दुष्काळराहत मदत

- श्री. प्रकाशशेट प्रधान, श्री. राजकुमार चोरडिया (प्रविण मसाले, पुणे), दिक्षा फाऊंडेशन, समस्त महाजन मुंबई, सिद्धिविनायक ग्रुप पुणे, मस्त ग्रुप पुणे, व पुणे जैन संघ, आगम मंदिर कात्रज पुणे यांच्या दार्तृत्वाने खोल व रुंद केले.

📍 चालू महत्वाकांक्षी प्रकल्प – तळेगाव स्टेशन परिसरातील ४० एकर तलाव पुनर्रचना

- २०१६ साली १९८६ पासून बंद झालेल्या तलावाला पुनर्रजिवीत करायचा प्रकल्प हाती घेतला आहे. आजवर,
  - यांत येणारे सांडपाणी थांबवण्यात यश
  - काढण्यांत आलेला सुमारे २लाख गाड्या गाळ व २००० देशी झाडांच्या लागवडीने तलावाचा कांही भाग सुशोभीत केला.
  - अनेक शेतकऱ्यांनी गाळाचा वापर करून वरकड जमिनी लागवडीखाली आणल्या
  - आमदार बाळा भेगडेंसह अनेक कंपन्या व दानशूरांचे अर्थ सहाय्य व नगरपरिषद व पाटबंधारे खात्यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या यंत्र सामुग्रीशिवाय हे काम हातांत घेणेही कठीण होते.

आवाहन:

- उर्वरित गाळ काढणे
  - दगडी पिचींग
  - इनलेट-आउटलेट सुधारणा
  - बंधारा व सुशोभिकरण
- 🙏 चे आवाहन – “तन, मन व धनाने” सहभागी व्हा; या, वनारोपण व संवर्धनाच्या वाटचालीत

📄 संदेशाची समारोप व संपर्क माहिती

देशी वृक्ष लावूया, अबोल जीव जगवूया. उदंड पाणी अडवूया, सुवर्ण भारत घडवूया...

📞 गिरीष खेर (संस्थापक) – ९४२५०६७९

📞 सुकन बाफना (अध्यक्ष) – ९८२२००९५६३

☎ राजेश सरादे (सचिव) – ९८५०८७२७५७

☎ प्रकाश प्रधान, डॉ. आर.एस. रावत (उपाध्यक्ष) – ९३७०७१२५००

☎ कोषाध्यक्ष – ९३२६२९४७९७

✅ ८०-जी अंतर्गत कर सवलत

🏠 बँक माहिती:

देवराई संस्था – खाता क्र. २००६९१७९५३५

बँक ऑफ महाराष्ट्र, तळेगाव दाभाडे (स्टेशन) शाखा

IFSC: MAHB0001158